

ПРАВА НА ВОЛЮ

№24 (229)
2007

Праваабарончы бюллетэнь

Супраць
галасавалі
Расія, Куба,
Паўночная
Карэ...

Генеральная асамблея ААН
асудзіла парушэнне
правоу чалавека ў Беларусі

У Генеральнай асамблей ААН прыйшло галасаванье па рэзалюцыі, якая асуджае парушэнне правоу чалавека ў Беларусі. 72 краіны падтрымалі рэзалюцыю, 33 – галасавалі супраць і 78 – устрымаліся. У выніку, большасцю галасоў дакумент быў прыняты.

Супраць дакументу галасавалі Расія, Куба, Паўночная Карэя, Іран, Сірыя, Судан, Зімбабве... У адказ прадстаўнік ЗША ў ААН назваў Беларусь “апошні дыктатурай у Еўропе”, паведаміў “Тэлеграф”.

Рэзалюцыя абвясчвае, што прэзідэнцкія выбары, якія адбыліся 19 сакавіка 2006 году, былі “праведзеныя з сур'ёзнымі парушэннямі, абумоўленымі адвольным ужываннем улады дзяржавай, і ў значнай ступені не адпавядалі абазвязальніцтвам Беларусі ў рамках Арганізацыі па бясьпецы і супрацоўніцтве ў Еўропе ў дачыненьні да правядзення свабодных і справядлівых выбараў”.

У ААН выказалі “глыбокую занепакоенасць з нагоды выкарыстання сістэмы крымінальнага права суддзідзя для таго, каб прымусіць замоўкнүць палітычную апазіцыю і праваабаронцаў, у тым ліку ў форме адвольнага затрыманья, незахаванья належных працэсualных нормаў і закрытых палітычных судовых працэсаў над вядучымі прадстаўнікамі апазіцыі і праваабарон-

Артур Фінькевіч у зале суда.

Гэта спроба зламаць моцную натуру

Артур Фінькевіч асуджаны яшчэ на паўтары гады зняволенія

20 снежня ў Кастрычніцкім судзе г. Магілёву пачаўся судовы працэс над адным з маладафронтаўскіх лідэрў Артурам Фінькевічам, якога абвінавацілі ва ўхіленіі ад адбыцца пакарання. Нагадаем, што Артур Фінькевіч быў асуджаны за напісаныне палітычных графіці да аблежавання волі паводле арт. 415 КК РБ і ў хуткім часе павінен быў выйсці на волю. Падчас адбыцца пакарання “на хіміі” ў Магілёўскай сьпецкамандатуры адміністрацыя аказвала ціск на палітвязня, на яго некалькі разоў накладаліся спагнаныні за парушэнні рэжыму, з якімі ён на быў згодны, але абкардзіць іх на змог. У сувязі з вынясеннем чацвёртага спагнаныня супраць Артура

была ўзбуджана новая крымінальная справа.

Падтрымак палітвязня ў Магілёў прыехалі ягоныя сябры і паплечнікі, грамадзка-палітычныя дзеячы. Нягледзячы на тое, што судовае паседжанне праходо-

дзіла ў адкрытым рэжыме, на ўсе жадаочыя трапілі ў судовую залу, бо першымі запусцілі студэнтаў інстытуту правазнаўства. Каля будынку суда засталіся калі 50 чалавек, якія зладзілі

(Працяг на стар. 2)

Пікет каля Судынку суда.

Гэта спроба зламаць моцную натуру

(Пачатак на стар. 1)

пікет у падтрымку моладзевага лідэра, яны трymалі плакаты "Свабоду Фінькевічу!", скандаля "Жыве Беларусь!" і съпявалі "Магутны Божа". Супрацоўнікі міліцыі нікога не затрымлівалі, але папярэджвалі пра адказнасць за ўдзел у несанкцыянаваным мерапрыемстве. На пачатку паседжання судзьдзя задаволіла хадайніцтва пра запрашэнне перакладчыка і абвясціла невялікі перапынак у сувязі з тым, што з-за кепскага самаадчuvання Артуру Фінькевічу была выкліканая "хуткая дапамога". Медыкі зафіксавалі ў Фінькевіча высокі ціск, але не палічылі яго перашкодай для ўдзелу ў судовым паседжанні.

У сваім выступе Артур Фінькевіч назваў свою справу палітычнай і прызнаў віну частковую.

21 сьнежня на судовым паседжанні судзьдзя Натальля Крашкіна прызнала Артура Фінькевіча вінаватым па артыкуле крымінальнага кодэску "Ухіленыне ад адбывання пакарання" і асуздзіла яго на адзін год і шэсцьць месяцаў зняволення. Паводле прысуду, пачаткам адбыцьця пакарання лічыцца 26 кастрычніка.

Артур Фінькевіч у зале суда.

Фота byMedia.net

"Ганьба, ганьба, ганьба!.." – гэтак адзялагавалі на вырак паплечнікі Артура Фінькевіча, якія знаходзіліся ў судовай зале. Дзяржаўная адвінаваўца Цеплакова і судзьдзя Крашкіна ад нечаканасці больш за хвіліну стаялі ў разгубленасці, а потым хуценька сышлі з судовага зала. Судовы працэс доўжыўся цэлы дзень. Падтрымца Артура Фінькевіча прыйшлі больш за пяцьдзесят чалавек. Сярод іх – прадстаўнікі амбасады ЗША Луіс Крышак, беларускія палітыкі і грамадзкія дзеячы Аляксандар Мілін-

кевіч, Іна Кулей, Павел Севярынец, Вячаслаў Сіўчык, бацька Зымітра Дашкевіча Вячаслаў.

Падчас спрэчак дзяржаўны адвінаваўца запатрабавала пакараць Артура Фінькевіча двумя гадамі і пятнаццаццю днямі турмы. Сам Артур прасіў суд улічыць частковое прызнаныне ім сваёй віны і пакараць яго шасцю месяцамі зняволення. Судзьдзя рыхтавала прысуд больш за гадзіну.

Пакуль доўжыўся суд над Артуром Фінькевічам, ягоныя паплечнікі, што ня трапілі ў судовую залу, падтрымлівалі палітвязня воклічамі "Жыве Беларусь!" ды "Свабоду Фінькевічу!"

Адзін з лідэраў сацыял-дэмакратычнага руху Мікола Статкевіч так пракаментаваў прысуд Артуру Фінькевічу: "Гэта злачынная жорсткасць улады, якая спрабуе зламаць Артура і запалохаць яго сяброў. Я ўпэўнены, што ні тое, ні другое не атрымаецца, і некалі людзям, якія гэта зрабілі, самім давядзенцам паўстаць перад судом".

Грамадзкі дзеяч Вячаслаў Сіўчык прысутнічаў у судовай зале да канца працэсу. Вось ягоныя ўражаныні: "Гэта самы ганебны суд, якія я бачыў за час кіравання Лукашэнкі. Тут, наогул, немагчыма гаварыць пра якое-небудзь права. Ідзе зьдзек з беларусаў і з Беларусі".

Пікет каля будынку суда.

фота byMedia.net

"Свабоду палітвязням!"

16 сьнежня ўвечары, у Дзень беларускай салідарнасці, у Менску і іншых гарадах Беларусі прайшлі акцыі ў падтрымку палітвязняў. Активісты "JEANS – за Свабоду!" знойшылі на вуліцы гарадоў, каб запатрабаваць ад уладаў вызваліць палітыкаў і маладзёжных лідэраў, якія дагэтуль утрымліваюцца за кратамі, – Аляксандра Казуліна, Андрэя Клімава, Зымітра Дашкевіча, Артура Фінькевіча, Юрія Лявонава і Мікалая Аўтуковіча.

10 актыўістай кампаніі сталі ў ланцужок у Менску каля Петрапаўлаўскай царквы, што на Нямізе. Яны трymалі ў руках партрэты палітвязняў. Адзін з удзельнікаў

патлумачыў, што гэтае месца было выбранае таму, што 13 сьнежня менавіта тут былі зьбітыя і затрыманыя актыўісты "JEANS – за Свабоду!", якія выйшлі на акцыю ў падтрымку незалежнасці Беларусі. На гэты раз маладым людзямі ніхто не перашкоджай і яны прастаялі 20 хвілінай.

Яшчэ адна акцыя прайшла адна-часова з першай, але крыйху далей па Нямізе. 30 актыўістаў кампаніі сталі ў ланцуг ад скрыжавання з вуліцай Раманаўская Слабада да скрыжавання з вуліцай Карага.

У Наваградку і Палацку таксама адбыліся акцыі салідарнасці са зынкілымі палітыкамі і палітвязнямі. У Палацку моладзь выйшла на гало-

ную плошчу з запаленымі сьвечкамі і партрэтамі зынкілых палітыкаў: Ганчара, Красоўскага, Завадзкага, Захаранкі. У Наваградку акцыя Маладога Фронту была сарваная сьпецслужбамі. "Толькі мы прыйшлі на плошчу і дасталі партрэты Зымітра Дашкевіча і Артура Фінькевіча, якія да нас адразу падляцепілі людзі ў штацкім і выклікалі міліцыю. У выніку 9 чалавек дзізве гадзіны прабылі ў РАУС, нас здымалі на відэа і прымусілі напісаць тлумачальныя. У мяне канфіскавалі партрэты палітвязняў, улёткі і газеты ў абарону Артура Фінькевіча," – распавёў актыўіст Алеся Тарнагурскі.

Акрамя гэтага, 16 сьнежня адбыліся акцыі салідарнасці ў Магілёве, Жлобіне, Бярэсці, Салігорску, Мазыры.

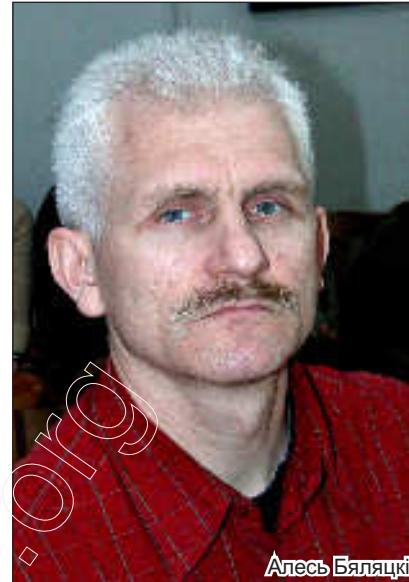
Алесь БЯЛЯЦКІ:

"У нас заўсёды ёсьць арыенцір, да якога мы павінны імкнуцца"

10 сіння 1948 году Генеральнаі Асамблеяй Арганізацыі Аб'яднаных Нацыяў была зацверджаная і авшечаная Усеагульная дэкларацыя правоў чалавека. Гэта было рашэнне гісторычнага значння, нягледзячы на тое, што дакумент меў толькі статус рэкамендацыі.

Ніводная краіна не галасавала супраць, але 8 устрымаліся. Тэрмін «правы чалавека» зьявіўся ў XVIII ст. у першыяд Вялікай французскай рэвалюцыі, калі пад дэзвізам «Свабода, роўнасць, братэрства» народ пачаў барацьбу супраць феадальных парадкаў. З разъвіццём грамадзтва сьпіс правы чалавека пашыраўся, набываючы розныя адценні тлумачэння. Ва Усеагульной Дэкларацыі правоў чалавека выкладзены абавалены вопыт чалавецтва па сучаснай канцэпцыі правоў, сутнасць якой утым, што права і свабоды нікім чалавеку не даюцца, як гэта лічылася раней. Яны належаць яму па факце нараджэння і зьяўляюцца неад'емнымі. Правы чалавека – гэта комплекс сацыяльна-эканамічных, грамадзянскіх, палітычных, культурных і іншых правоў і свабодаў, якія характарызуюць прававое становішча асобы ў дзяржаве. Толькі свабодная асона, якая добра ведае і ўмее адстойваць свае права, здольная патрабаваць і дабівацца годнага стаўлення да сябе, бо парушэнні правоў і свабодаў назіраюцца ва ўсім съвеце, нават у краінах з устойлівай дэмакратыяй.

У той жа час канцэпцыя правоў чалавека працягвае разъвівацца. Істотнай праблемай застаецца дастасаванье нацыянальных заканадаўстваў і палітычнай практикі ў адпаведнасці з міжнароднымі стандартамі. У постсавецкай Беларусі разъвіцца грамадзянскіх ініцыятывай у сферы абароны правоў чалавека жорстка прэсінгует дзяржава. Той факт, што ў нашай краіне не выконваюцца гарантаваныя Дэкларацыі усеагульных правы і свабоды, а з кратамі ўтрымліваюцца палітэзыні, дало падставы міжнароднай супольнасці назваць Беларусь “апошнім дыктатурай у Еўропе”. Рэжым выціскае з грамадзкага жыцця магчымасць свабоднага выбару, перасльедзе іншадумства, і менавіта адстойванье сваіх правоў кожным беларусам можа вывесці нашу краіну да єўрапейскага шляху разъвіцця грамадзтва. Пра гэта і ня толькі мы размаўляем з вядомым беларускім праваабаронцам, старшынёй ліквідаційнага ўладамі ПЦ “Вясна” Алесем БЯЛЯЦКІМ, які ў сакавіку 2007 году быў абраны віцэ-прэзідэнтам Міжнароднай федэрациі правоў чалавека.

Алесь Бяляцкі.

насці. Назад у літаратуру на хо-
чаца, не шкадуце аб гэтым?

– Не. Па-першае, я цалкам не парываю з літаратурай, я працягваю далей штосьці пісаць, можа быць, трошкі змяніўшы жанр, бо, на маё меркаванье, займацца літаратур-разнаўствамі ці крытыкай трэба прафесійна, аддаваць гэтай справе ўвесь свой працоўны час, каб атрымаць адпаведны плён. І мая прафесійная праца на ніве беларускай культуры – гэта ўжо пройдзены этап. Зараз я, натуральна, цалкам заняты праваабарончымі праблемамі і не шкадую пра гэта, бо жыццё ставіць перада мной як перад асобам новыя выклікі, і я пры-
маю гэтыя выклікі, спрабую штосьці зрабіць, мне цікава тое, чым я займа-
юся, і ўпэўнены, што гэта патрэбна і мне, і ўсюму нашаму грамадзтву.

– Праваабаронца, на вашую думку, гэта такая прафесія, грамадзкая функцыя, унутране перакананье чалавека ці, можа, нешта іншае?

– Самае істотнае, вядома, мусіць быць пакліканье – гэта тое, што выклікае ў чалавеку неабыкавасць пры сутыкненіі з праблемамі, датычнымі правоў чалавека, але далей кожны разъвівае ці разъвіваецца сам у гэтым накірунку. Можна працаваць у любой сферы і пры гэтым быць праваабаронцам, напрыклад, быць журналістам ці будаўніком, ці доктарам фізічных навук, ці нават войскоўцам у адстарты і займацца праваабарончай дзейнасцю. На са-
мой справе панятаць праваабаронцы не дыктуе нейкіх пэўных рамак, ён дастаткова шырокі. Любы чалавек, які абараняе нейкую группу правоў у нейкай канкрэтнай сітуацыі, на гэты час становіца праваабаронцам.

(Працяг на стар. 7)

10 сіння – Міжнародны дзень правоў чалавека, калі ААН была прынятая Усеагульная дэкларацыя правоў чалавека. Так атрымліваецца, што на Беларусі права чалавека сапраўды ўсяго толькі дэкларацыя. Што трэба зрабіць, каб нашая ўлада ўсё-ткі з павагай ставілася да такой каштоўнасці, як права чалавека?

– Усеагульная дэкларацыя правоў чалавека была падпісаная ў 1948 годзе, удзел у яе падпісаныні брала і Беларусь, як адна з краін-заснавальніцай ААН. Сам па сабе гэта дастатковая выключны дакумент, бо прыйшло ўжо 49 гадоў, а па сваёй сутнасці ён зьяўляецца актуальным для многіх краін, у тым ліку і для Беларусі. Я нагадаю, што ў шырокім фармаце, масава, беларускія грамадзяне маглі азнаёміцца з Дэкларацыяй толькі ў канцы 80-х – пачатку 90-х гадоў, а да таго часу савецкі ўрад хаваў гэты дакумент, баючыся, што тыя права, якія ў ім зияўленыя, сапраўды могуць быць

запатрабаваныя грамадзянамі. На жаль, тыя пункты, якія былі напрацаваныя калектыўным сусветным разумам на канец 40-х гадоў, на сёняншні дзень інтароўщы беларускімі ўладамі і, па вялікім рахунку, шмат якія з гэтых пунктаў проста не выконваюцца. Тым ня менш тое, што ёнкі такі маяк, дзе ясна і прамыста прописаныя права кожнага індывідуума, – дастаткова важна, бо ў нас заўсёды ёсьць арыенцір, да якога мы павінны імкнуцца і да якога мы мусім падцягвацца, а таксама падцягваць беларускіх чыноўнікаў, беларускі ўрад, які сёняння кіруе краінай. Яны павінны дарасці да гэтай Дэкларацыі, і задача беларускіх праваабаронцаў – не зынажаць тую планку разумення каштоўнасці правоў чалавека і распаўсюдзіць гэтае разуменне на ўсё беларуское грамадзтва.

– Вас, літаратара, літарату-
разнаўцу, які шмат гадоў кіраваў Літаратурным музеем Максіма Багдановіча, урэшце рэшт шлях
прыўёў да праваабарончай дзей-

У беларусаў адабралі права на ільготы

Падзея

17 сьнежня ў Беларусі перасталі дзейнічаць ільготныя пражанская квіткі, ветэранская кніжкі і карткі на бясплатнае атрыманьне лекаў. Паменела і асобаў, на якіх распаўсюджваюцца льготы па аплаце жыльлёва-камунальных, медычных паслугаў і паслугаў сувязі. Напярэдадні ў Беларусі прышлі акцыі пратэсту супраць пазбаўлення ільготаў.

У прыватнасці, ільготы пазбаўленыя наступныя грамадзяне:

- былыя вязыні фашистыкі лагераў і іншых месцаў прымусовага ўтрымання страцяць права на бясплатныя лекі, бясплатны рамонт і выраб зубных пратэзаў;

- у навучэнцаў і студэнтаў забяруць 50-працэнтныя зынікі на праезд у гарадzkім і прыгарадным транспарце, а таксама 50-працэнтную зыніжку на праезд па краіне з 1 кастрычніка па 30 чэрвеня ў суботы, нядзелі і сьвяты;

- дзеці да трох гадоў пазбаўляюцца права на бясплатныя лекі;

- дзеці-інваліды — 50-працэнтны зынікі на праезд па краіне;

- дзеці ў канчатковай стадыі хранічнай нырокавай недастатковасці — штогадовай грашовой кампенсацыі выдаткаў на транспарт;

- людзі, якія сталі інвалідамі I і II групай з-за прамянёвой хваробы ў выніку катастрофы на Чарнобыльскай АЭС, пазбаўленыя: бясплатных лекаў паводле рэцэпту; бясплатнага праезду ад месца жыхарства да месца лячэння; 50-працэнтны зыніжкі на аплату паслугаў жыльлёва-камунальнай гаспадаркі; беспрацэнтнага крэдыта на будаўніцтва жыльля з пагашэннем 50 працэнтаў за кошт бюджету.

Новая крымінальная справа за графіці

18 сьнежня ў Горадні распачатая крымінальная справа (паводле артыкулу 341КК РБ) супраць 23-гадовага Аляксея Сарнова па факце нанясення графіці на сценах дамоў. Ён напісаў адну фразу: “Вярніце ільготы”.

Як паведамляе Радыё Свабода, а 2-й гадзіне ночы хлопца затрымалі на вуліцы Горкага. Пры вобшуку ў наплечніку знайшлі балончыкі з фарбай. Сарнова пратрымалі дзесяць гадзін у Ленінскім РАУС, пасля чаго даставілі ў Каstryчніцкі райадзіццедзел міліцыі. Там яму патлумачылі, што ў Каstryчніцкім раёне на сценах знайшлі такія ж самыя надпісы, зробленыя чырвонай фарбай.

Праз дванаццаць гадзін затрыманага адпусцілі, даўшы яму пастанову аб прызнанні яго падазраваным па справе.

Аляксей Сарноў працуе на будоўлі электрамантажнікам.

Сацыяльныя ільготы захоўваюцца для герояў, поўных кавалераў ордэнаў Славы, працоўнай Славы, узнагароджаных ордэнам Айчыны, трох ступеняў, для ўдзельнікаў вайны і залічаных да іх асобаў, для бацькоў ваеннаслужачых, якія загінулі пры выкананні службовага абавязку, для інвалідаў I і II групай, для непаўнолетніх, якія жывуць у зоне радыяцыйнага забруджвання і для грамадзянаў, якія захварэлі прамянёвой хваробай у выніку чарнобыльскай катастрофы...

Акцыі пратэсту супраць пазбаўлення ільготаў прышли 16 сьнежня ў Менску, Гомелі, Магілёве, Віцебску. У выкананыя камітэты па ўсёй Беларусі было пададзена калія тысічы заявак на правядзенне сацыяльных пікетаў, аднак дазволеныя былі толькі адзінкі. Тым на менш,

“Выйду замуж за кантралёра”

18 сьнежня моладзь правяла ў Менску на Нямізе акцыю пратэсту супраць адмены ільготаў. Удзел у ёй узялі студэнты менскіх ВНУ — разам калі сотні чалавек. Яны трymалі плакаты з надпісамі “Выйду замуж за кантралёра”, “Беларуская дыёта — заплаці за праезд”.

Міліцыя паспрабавала разагнаць акцыю. Але моладзь не разышлася, а зладзіла перформанс у трапеibusе №9. Студэнты праехалі на ім, апрануушы вялікія белыя вушы, такім чынам увасабляючы “зайцоў”.

Менску моладзь усё роўна выйшла на вуліцы.

У другой палове дня калі 50-ци моладзевых актыўістаў грамадзян-

скай кампаніі “За свабоду” правялі флэш-моб на пляцоўцы ля Нацыянальнай бібліятэкі.

Двоє ўдзельнікаў акцыі з шыльдамі “Народны дэпутат” забіralі ільготныя талоны ў студэнтаў, якія утварылі чаргу, і выдавалі ім узamen маску з вушамі зайцоў, моркву і капусту. Хлопцы і дзяўчата начапілі маскі і пачалі грызыці гародніну. Потым яны вадзілі карагоды калія елкі перад Нацыянальнай бібліятэкай.

Пасля ўдзельнікі акцыі зрабілі невялікае шэсьце ад бібліятэкі да станцыі метро “Усход”, падчас якога скандавалі “Не — адмене льготаў!” Мінакі выказвалі падтрымку. Дэмантранты з вушамі зайцоў селі ў метро і на гэтым акцыя скончылася. Міліцыі нідзе не было, і ніхто з ўдзельнікаў флэш-мобу ня быў затрыманы.

Праваабаронца патрабуе спыніць катаваньні ў турмах

Праваабаронца Раман Кісьляк падаў у суд скаргу на ўмовы знаходжаньня ў ізялятараты часовага ўтрымання Ленінскага РАУС Берасьця.

Як паведаміў БелапАН праваабаронца, адпаведны дакумент ён накіраваў 17 сьнежня ў суд Ленінскага раёну: “Прадстаўнікі РАУС прызналі неналежнымі ўмовы ў ІЧУ, але не адзягавалі на галоўны пункт майго звароту”, — заяўві праваабаронца.

Р.Кісьляк адзначыў, што знаходжанье пры тэмпературе паветра ў камеры ад 10 да 14 градусаў цяпла без пасыцельных прыналежнасцяў і мізэрнай колькасці вады для піцьця “дасягае ўзоруно катаванья”.

Праваабаронца накіраваў скаргу ў адпаведныя інстанцыі пасля таго, як 13 каstryчніка быў затрыманы па авбінавачаньні

ў дробным хуліганстве і зъмешчаны ў ІЧУ, дзе прабыў два дні. У адказе, які ён атрымаў 24 лістапада ад кіраўніцтва Ленінскага РАУС, паведамлялася, што па скарзе была праведзеная праверка, у выніку якой кіраўніцтву ІЧУ “зважана на неабходнасць стварэння нармальных умоваў для асобаў, якія знаходзяцца ў ізялятараты часовага ўтрымання”.

Тэрыторыя свабоды слова звужаецца

Суд задаволіў зыск генерала-сенатара М. Чаргінца да незалежнай газеты "Новы час" амаль цалкам

50 мільёнаў рублёў з выдаўцоў «Новага часу» і 1 млн. – з журналіста Аляксандра Тамковіча пастанові спагнаць суд Першамайскага раёну Менску на карысць Мікалая Чаргінца. Судзьдзя Алена Ананіч прызнала не адпаведнымі рэчаіснасці і зневажальнымі ўсе вытрымкі з артыкулу А. Тамковіча, да якіх выстаўляў прэтэнзіі зыкоўца. Акрамя гэтага, суд абавязаў адказчыку абрэгнучь распаўсюджаны ў артыкуле «Генерал-сенатар Мікалаі Чаргінец» звесткі, прынесці М. Чаргінцу прабачэнні (чаго ў зыскавых патрабаваннях нават не было) і пакрыць ўсе судовыя выдаткі.

Слуханьні па зыску пачаліся раніцай 19 сінтября. Прадстаўніца М. Чаргінца Ірына Меншыкава паведаміла, што яе давяральнік зъменшыў суму сваіх зыскавых патрабаванняў: для А. Тамковіча – да 5 мільёнаў рублёў (першапачаткова было 100 мільёнаў), для «Новага часу» – да 50 мільёнаў (першапачаткова было 500 мільёнаў). Нагадай для гэтага стаў ліст ад А. Тамковіча, у якім той запэуніў, што ня меў на мэце зъняважыць героя сваёй публікацыі. У судзе А. Тамковіч падкрэсліў, што гэтае пасланыне трэба трактаваць не як прабачэнні, а толькі як шкадаваныні з нагоды нярвовай рэакцыі М. Чаргінца на артыкул.

У першы дзень суд пасыпей за слухаць выступленні бакоў, спрэчкі і паказанні аднаго съведкі з боку

Аляксандар Тамковіч у зале суда.

зыкоўца. Хадайніцтва адказчыку аб правядзені лінгвістычнай экспертызы публікацыі «Генерал-сенатар Мікалаі Чаргінец» судзьдзя адхіліла.

20 сінтября раніцай суд заслушаў толькі «рэплікі» з боку адказчыку – прадстаўніца М. Чаргінца ад выступлення адмовілася, а сам зыкоўца, як і ў першы дзень слуханьня, у суд не прыйшоў.

З боку адказчыку акрамя А. Тамковіча і шэф-редактара «Новага часу» Аляксея Карава выступалі іх прадстаўнікі – намеснік старшыні ГА «БАЖ» юрист Андрэй Бастунец і адват Анжэла Ратнер. У картоткіх прамовах яны паўтарылі асноўныя тэзы сваіх папярэдніх выступаў.

Анжэла Ратнер падкрэсліла, што зыкоўца не прадставіў суду ніводнага доказу таго, што перанёс

у звязку з публікацыяй маральныя пакуты, за якія патрабуе такую буйную кампенсацыю. Акрамя таго, распаўсюджаны ў артыкуле «Генерал-сенатар Мікалаі Чаргінец» звесткі, якія пакрыўдзілі М. Чаргінца, зъяўляюцца не фактычнай інфармацыяй, а выказаннем меркавання журнالіста, прычым у карэктнай форме, – зазначыла адватка.

Гэтую думку працягнуў Андрэй Бастунец. Паводле ягоных словаў, большасць фразаў з артыкулу, якія сталі нагодай для зыску, ня могуць быць абрэгнутыя, а толькі «аспрэчаны ў парадку дыскусіі», бо зъяўляюцца ацэнчальнымі суджэннямі. (Да прыкладу, выказанье А. Тамковіча пра даволі нізкую якасць творчай прадукцыі М. Чаргінца). Паводле арт. 33 Канстытуцыі РБ, ніхто ня можа быць змушаны да адмовы ад сваіх перакананняў, – нагадаў юрист.

А. Бастунец падкрэсліў таксама, што некалькі выразаў у артыкуле, на якія пакрыўдзілі зыкоўца, уяўлялі сабою дакладны пераклад на беларускую мову вытрымак з розных інтэрв'ю самога М. Чаргінца. (Да прыкладу, слова «карысць» альбо «славалюбства»).

Шэф-редактар «Новага часу» Аляксей Кароль падкрэсліў, што зыск М. Чаргінца съведчыць пра ўмклюва звужэнне тэрыторыі свабоды слова і аблежаванне палітры меркаванняў у нашай краіне.

Забарона на сустрэчы з пісьменнікамі дзейнічае

Гарадоцкі райвыканкам адмовіў у правядзені 20 сінтября творчай сустрэчы з пісьменнікам Уладзімірам Арловым і презентацыі ягонай кнігі «Імёны свабоды».

А ў Слуцку 18 сінтября Саюзу беларускіх пісьменнікаў быў вымушаны перанесьці з бібліятэкі ў прыватную кватэру вечар памяці, прысьвячаны 100-годдзю з дня нараджэння Рыгора Крушыны, беларускага паэта-эмігранта.

Улады Гарадка паведамілі арганізаторам сустрэчы, што сустрэча з Арловым не адбудзеца «у сувязі з правядзеннем афіцыйных сіятаў».

— 22 сінтября ў бібліятэцы павінна адбыцца мерапрыемства, прысьвячанае вызваленію гораду ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, — зазначыў старшыня мясцовай суполкі Таварыства беларускай мовы Леанід Гаравы. — Я дакладна ведаю, што 20 сінтября зала бібліятэкі была свабодная.

У лісце загадчыца аддзелу культуры прапанавала спадару Арлову прыехаць у Гарадок напрыканцы наступнага году. Ініцыятары сустрэчы плануюць абскардзіць дзеянні аддзелу культуры на абласным узроўні.

Уладзімір Арлоў у тэлефоннай размове з журнالістам газеты «Салідарнасць» на выказаў зьдзіўленыня заходамі ўладаў:

— Адмову чыноўнікаў я ўспрымаю як зъяву надвор'я. Я разумею, што нашае сучаснае беларускае грамадства — гэта шматлікі пірог, у якім побач з людзьмі дваццаць першага стагоддзя жывуць і неандэрталцы. Пасля выходу маёй кнігі «Імёны свабоды» я часам раздумываю, што палохае тых, хто забараняе яе прэзентацыю: ці прозвішча аўтара, ці слова «свабода»?

Апошнім часам я часта сустракаюся з чытачамі ў бібліятэках, касыцёлах, на прыватных кватэрах. Спадзяюся, што гэтыя сустрэчы набліжаюць той час, калі ніякіх забаронаў ня будзе.

У Слуцку мясцовыя вертыкальныя разыгралі іншы сцэнар.

— Спачатку аддзел культуры райвыканкаму даў пісьмовую згоду на правядзенне вечару памяці нашага земляка Рыгора Крушыны з удзелам сяброў Саюзу беларускіх пісьменнікаў, але за дзень да

мерапрыемства нам у вуснай форме адмовілі ў яго правядзені, — расказаў Мікалаі Курыльчык, старшыня Слуцкай суполкі Таварыства беларускай мовы.

18 сінтября ў Слуцку прыехалі дасыледчыкі творчасці Рыгора Крушыны Анатоль Сідарэвіч, пісьменнік Міхась Скобла і старшыня Саюзу беларускіх пісьменнікаў Але́сь Пашкевіч. Госцы пабылі ў дырэктаркі бібліятэкі Людмілы Гурыновіч, падарылі ёй кнігі славутага земляка і выказалі ўдзячнасць, што персанальная яна была ня супраць гэтай сустрэчы пісьменнікаў з чытачамі.

Адмова была матываваная тым, што вечар памяці паэта-земляка ў агульнадзяржаўныя планы культурных мерапрыемстваў на ўпісваўся», — адзначыў Але́сь Пашкевіч і выказаў спадзяваньне, што «прыайдзе час, калі ў бібліятэках будзець запатрабаваныя ня толькі кнігі аднаго з найлепшых паэтаў эміграцыі, але і праводзіцца публічныя мерапрыемствы ў яго гонар.

Тым ня менш, сустрэча з чытачамі ўсё ж адбылася ў прыватнай кватэры. Удзел у ёй прынялі прадстаўнікі мясцовай інтэлігенцыі і спрэччы брат паэта Міхail Казак, які жыве ў Слуцку.

Прадпрымальнікі працягнуць пратэсты

Прадпрымальнікі рыхтуюцца да новых пратэстуў супраць указу Лукашэнкі №760. Пра гэта заяўлі лідэры прадпрымальніцкіх аўяднанняў і рухаў.

Сябра Каардынацыйнай Рады прадпрымальнікаў Алеся Макаеў заявіў у інтэрв’ю Рады Свабода, што 10-11 студзеня прадпрымальнікі плануюць правесці сход на Кастрычніцкай плошчы ў Менску. “Указ №760 вынішчае бальшыню прадпрымальнікаў. У нас няма будучыні. Мы гэта разумеем”, – кажа адзін з лідэраў прадпрымальніцкага руху.

Паводле лідэра рэспубліканскага аўяднання “Персыпектыва” Анатоля Шумчанкі, вырашыць проблемы прадпрымальнікаў можа толькі шматтысячная акцыя пратэсту, як гэта было ў 2005 годзе.

“Мы будзем рыхтаваць Марш прадпрымальнікаў. Гэта ўжо відавочна. Акцыі пратэсту даюць нам магчымасць абараніць бізнес хаця б на мікраўзроўні. Калі дзяржава будзе павялічваць рэпрэсіі, наш адказ будзе пратарцыйным. Пратэсты будуць узмакніцца. Толькі гэта можа прымусіць уладу пачаць пошуки кампрамісу”, – заявіў А.Шумчанка.

Дагэтуль адбываюць 15-суктавы арышт лідэры кампаніі “За свабоднае разъвіццё прадпрымальніцтва” Віктар Гарбачоў і Віктар Калье. Іх затрымалі 10 сінегня падчас несанкцыянаванага мітынгу на Кастрычніцкай плошчы ў Менску. Паводле словаў каардынатора кампаніі Алеся Таўстыкі, прадпрымальнікі рыхтуюцца да страйку і мяркуюць масава ссысці ў вымушаны адпачынак з 1 студзеня без аплаты падатку.

Цягам гэтага месяца кіраунік краіны выдаў два дэкрэты – №8 і №9. Дазваляеца стварыць новы суб’ект гаспадарання за пяць дзён, зъніты шэраг перашкодаў. Эканаміст Сяргей Балыкін кажа, што цягпер юрыдычныя асобы змогуць лепш канкураваць з індывідуальнымі прадпрымальнікамі. Другі дэкрэт

У Менску страйкаў рынак “Дынама”

19 сінегня індывідуальныя прадпрымальнікі і працаўцы рынку на менскім стадыёне “Дынама” правялі аднадзённы страйк.

Працавалі толькі асобныя гандлёвыя кропкі, астатнія зачыненыя. Страйк праводзіўся на знак пратэсту супраць указу прэзідэнта Беларусі, у адпаведнасці з якім індывідуальныя прадпрымальнікі з 1 студзеня 2008 году змогуць наймаць на працу толькі блізкіх сваякоў. Пры гэтым застаецца ў сіле абмежаваныне на колькасць працаўнікоў — на больш за трох чалавекі.

Рынак “Дынама” страйкуе...

дае падатковыя льготы для сельскіх прадпрымальнікаў, якія змогуць узяць крэдыты без забесьпячэння да 20 тысячай еўра.

“Але як гэта будзе працаўца на практицы, цяжка сказаць. Магчыма, у нашай краіне ня будзе крэдытных рэурсаў. Ёсьць падставы і для пазасудовай ліквідацыі суб’ектаў гаспадарання. Ёсьць шмат падставаў для адмовы ў рэгістрацыі. Іншая справа, што абысьці гэтыя абмежаваныні стала прасцей. Многія норматыўныя акты прымаліся ў падтрымку малога бізнэсу, і мала якія з іх выконваліся”, – сцьвярджае эканаміст.

Паводле словаў Сяргея Балыкіна, магчыма, што указ №760, які ад 1 студзеня дазваляе наймаць на працу толькі сваякоў, будзе адкладзены. “Калі мы ўсе здолеем гэтага дабіцца, то гэта будзе добра, бо ў гэты час можна правесці нейкія перамовы, акцыі пратэсту. І зрабіць нейкія крокі для свайгдзейнасці. Але, на жаль, нашыя індывідуальныя прадпрымальнікі і наогул бізнэс, – што дробны, што буйны, – ня схільныя прайаўляць грамадzkую актыўнасць. І калі прадпрымальнікі ня будуть змагацца за свае права, то лёс іх будзе вельмі кепскі”, – упэўнены С.Балыкін.

Апроч таго, адзначае Камінская, у пратаколе колькасць забраных улётак была напісаная лічбай, а ня пропісам. «Таму вельмі зьдзіўляе факт, што ў выніку улётак атрымалася, да прыкладу, не 1300, а 1280. Дапісаць «1» да «280» вельмі лёгка», – адзначыла Ірына Камінская.

Судзьдзя Мікалай Ксяндзоў пры вынясеньні прысуду зазначыў, што склад злачынства навідавоку. А паколькі улёткі былі скіраваныя на распаўсюд інфармацыі пра несанкцыянаваны мітынг, то Ірына Камінская парушыла парадак правядзенні масавага мерапрыемства.

Такім чынам, рашэнне судзьдзі мае своеасаблівы кампрамісны характар. З аднаго боку, неабходна было пакараць прадпрымальніцу. А з другога, прысуд ня мусіў быў спрапакаваць чарговую хвалю пратэсту прадпрымальнікаў-калегаў Ірыны Камінскай.

Міліцэйская арыфметыка

18 сінегня ў судзе Гомельскага раёну адбыўся суд над лідэрам прадпрымальнікаў Ірынай Камінскай. У выніку разьбіральніцтва прадстаўніцу дробных бізнэсоўцаў абвінавацілі ў парушэнні артыкулу 23.34 Адміністрацыйнага кодэкса «Парушэнне парадку організацыі і правядзення масавага мерапрыемства ці пікетавання». Прадпрымальніца мусіць выплаціць дзяржаве штраф у памеры 10 базавых величыні.

Падставай для суда сталася канфіскацыя ўлётак, якія прадпрымальніца перавозіла ў сваёй асабістай машыне. Нагадаем, напрыканцы лістапада пры ўездзе ў горад Гомель аўтамабіль Ірыны Камінскай спыніла ДАІ. Пры аглядзе машыны супрацоўнікі

Анатоль ТРАФІМЧЫК:

“Пачаткам майго звольнення сталася паездка ў Вільню”

Некалькі тыдняў таму з Баранавіцкага дзяржаўнага універсітэту звольнены выкладчык кафедры гісторыі і філасофіі, кандыдат гістарычных навук Анатоль Трафімчык. Неафіцыйная прычына звольнення – удзел гісторыка ў замежных навуковых канферэнцыях, а таксама ягоныя публікацыі ў недзяржакоўных выданьнях.

Анатоль Трафімчык паведаміў Радыё Свабода: “Ня я адзін апнуўся ў гэтай сітуацыі. У Баранавіцкім універсітэце сапраўды не хапае навуковых кадраў, съпецялялістай з кандыдатскім і тым болей доктарскім ступенямі. І часам запрашаюць, што называецца, для галачкі, выкладчыкаў з іншых універсітэтаў. Таму што неўзабаве наш універсітэт чакае атэстациі. Што да мяне, то сітуацыя яшчэ больш ускладненая тым, што я абараняўся ва Украінскай Акадэмії

навук і маю ўкраінскі дыплом, а таксама дадатак да яго міжнароднага ўзору, які прызнаеца ва ўсіх краінах Еўропы, якія падпісалі канвенцыю ў Балоньні. Я спачатку прымоўся на працу на пасаду дацэнта, прайшоў конкурс на пяць гадоў. Затым мяне прымусілі перапісаць заяву на пасаду старэйшага выкладчыка і пазачарговым разам пайсыці на конкурс”.

…Універсітэцкае начальнства казала мне, што да мяне як да выкладчыка прэтэнзіяў няма. Навукоўцау майго ўзроўню ў Баранавічах мала. Але палітыка, якая вядзеца ў Баранавіцкім універсітэце, не накіраваная на павышэнне адукацыйнага ўзроўню. Яна скіраваная больш на схаластычны парадак. Пачалося ўсё, калі год таму я зъезьдзіў на навуковую канферэнцыю ў Вільню. Прыехаў дахаты, а мяне ва ўніверсі-

Анатоль Трафімчык.

тэце абвінавацілі, што я нібыта быў на нейкім апазіцыйным мерапрыемстве, якое ладзілася за два-три дні да канферэнцыі. Я тлумачыў рэктару і спрабаваў даказаць яму, што негаічна звязваць гэтыя дэльце падзеі. Але рэктар быў непахісны і прапанаваў мне ссысці. За паездку ў Вільню я атрымаў вымову, і гэта стала пачаткам майго звольнення”.

“У нас заўсёды ёсьць арыенцір, да якога мы павінны імкнуцца”

(Пачатак на стр. 3)

– **Па роду сваёй дзейнасці вы за апошнія гады былі шмат у якіх краінах съвету. Што найбольш запомнілася і ўразіла, куды б хадзелася вярнуцца яшчэ раз?**

– Найбольш мне запомнілася Гавана, сталіца Кубы, якая паслья пяцідзесяцігадовага прайленення камуністыкага разрабаваны і разбомблены горад, які даведзены проста да жабрацкага стану. Гэта міне нагадвае, наколькі добрыя ідэі часам ператвараюцца ў абсалютна брыдкія і жахлівяя для ўсяго народу, у дадзеным выпадку, кубінскага народу, жыццёвую сітуацыю, бо насамрэч нашыя думкі не павінны надта моцна адрывацца ад нашых спрavaў.

– **У 90-я гады мінulага стагодзьдзя ў беларускую літаратуру вярталіся імёны забароненых пісьменнікаў. Адзін з іх – Максім Гарэцкі, у якога ёсьць твор пра асаблівасці нашага нацыянальнага менталітэту “Дзьве душы”. Вы падзяляеце думку, што беларус мае дзьве душы, і гэта вызначае наш цяжкі і складаны шлях?**

– Наколькі я памятаю, у гэтай аповесці Максім Гарэцкі разглядаў пытаныне нацыянальнай ідэі ў такім філасофскім кантэксце, маючы на ўвазе беларускую і нейкую іншую душу: там ён апісваў і беларуска-расейскі варыант, і беларуска-польскі варыант, хача ў нашым жыцці ён натуральна пашырыўся на розныя іншыя адносіны. Я ў апошні час думаю, што можна гаварыць пра дзьве беларускія душы ў дачыненні да беларускіх уладаў, калі з аднаго

боку значная частка беларусаў ведае, што у нас кепская сітуацыя з правамі чалавека і што ў нас не хопае свабоды, але заключыла такі нябачны контракт з гэтай уладай і ціха церпіць: вы, так бы мовіць, міне не перашкаджайце жыць, а я ўжо сам неяк буду клапаціцца пра сябе. Вось такое пагадненне паміж спрavядлівасцю і неспрavядлівасцю, бо лагічней было б, калі б людзі дабіваліся сваіх правоў, бо так ці інакш раней ці пазней гэта будзе датычыцца ці цябе, ці дзяцей, ці знаёмых, але кожны думае, што гэта можа датычыцца каго заўгодна, толькі не асабіста яго самога. І вось гэтае пэўнае двудушша, безумоўна, прысутнае ў беларускім грамадзтве, цяжка сказаць, ці ў большай ці ў меншай ступені, калі гэта параўноўваць, напрыклад, з іншымі грамадзтвамі, бо трэба вывучаць гэту проблему. А наконт асаблівасці беларускага шляху, я бачу так – наш складаны і цяжкі шлях вынікае са складанага і цяжкага лёсу як нацыі. І тое, што мы мелі яшчэ ня так даўно, у 70-80-я гг. ХХ ст. у Беларусі, вельмі цяжка было назваць сфармаваным народам, які цэнтрычнае сваю культуру, свае традыцыі, які мае сваю палітычную эліту, які карыстаецца плёнам, напрацаваным нацыянальнай інтэлігенцыяй, якая мае нармальную вышэйшую адукацыю і г.д. І вось тое, што мы расхлобаём усю гэту кашу апошняя гады, і ёсьць прамы вынік нясьpelасці, несфармаванасці беларусаў як сапраўды паўнавартаснага народу. І я могу з упэўненасцю сказаць, што камуністы ў Савецкім Саюзе спрычыніліся

да гэтай справы, а Лукашэнка і ягоная каманда зараз працягваюць трывама напаўсфармаваны стан, бо тая незалежнасць і той народ, які ён фармуе, маюць рысы постсвецкасці, і на сёньняшні дзень нам вельмі цяжка канкураваць з іншымі народамі, тым больш народамі, якія маюць сапраўдную незалежнасць. Бо сама па сабе незалежнасць – гэта найвялікшая каштоўнасць, гэта самае значнае, што мы атрымалі на пачатку 90-х гадоў. А працэс станаўлення беларускай нацыі яшчэ працягваецца, няхай ня так, як мы хацелі б яго бачыць у ідэальным варыянце, але ён ідзе і ідзе ў нармальным накірунку, гэта датычыцца станаўлення нацыянальнага характару і, у тым ліку, разумення каштоўнасці праваў чалавека. Тоё, як разумее правы чалавека маладзейшае пакаленіне, і тоё, як іх разумеюць людзі стрэйшага веку, што жылі ў постсталінскія часы, якія мала чым адрозніваліся ад саміх сталінскіх часоў, – гэта дэльце розныя рэчы. І у нас фактычна на сёньняшні дзень існуе два паралельныя грамадзтвы – вось у чым выяўляеца беларускае двудушша: адно з іх глядзіць у камуністычнае мінулае і вельмі трывала засела там, а другое глядзіць наперад і для яго еўрапейскія каштоўнасці, цывілізацыйныя каштоўнасці, права чалавека значаць дастатковая шмат. Мы зараз перажывам пераходны этап, і вельмі важна не апускаць руکі, разумець, што гэта дастаткова доўгі этап, але я ўпэўнены, што праз нейкі час усё ж такі беларусы апнуцца на тым пасадзе ў Еўропе, пра які ў свой час марыў і пісаў Янка Купала.

Права на свабоду сумленьня павінна дзейнічаць у Беларусі

Зварот удзельнікаў круглага стала – "Свабода сумленьня і веравызнаньня ў Беларусі"

*Мы, грамадзяне Беларус: съя-
тары і вернікі, грамадзкія дзеячы,
усъведамляючы сваю адказнасць
за сучаснасць і будучыню беларус-
кага народу,*

*зыходзячы з універсальнага прын-
цыпу недыскрымінацыі і роўнасці
перед законам і правам на свабоду
думкі, сумленьня, рэлігіі або перака-
наньня,*

*абапіраючыся на канстытуцыйны
прынцып, што чалавек, ягоныя права,
свабоды і гарантыві іх рэалізацыі зья-
ўляюцца найвышэйшай каштоўнасцю*

*і мэтай грамадзтва і дзяржавы,
беручы пад увагу, што рэлігія або
перакананын зьяўляюцца для кож-
нага, хто іх прытырмліваецца, адным
з асноўных элементаў ягонага разу-
меньня жыцця і што свабоды рэлігіі
або перакананьня належыць цалкам*

забясьпечваць і гарантаваць,

Канстатуем, што

Закон "Аб свабодзе сумленьня і рэлігійных арганізацыях", Закон "Аб масавых мерапрыемствах", Закон "Аб агульной сярэдняй адукацыі", а таксама Кодэкс аб адміністрацыйных правапарушэннях і Крымінальны кодэкс Рэспублікі Беларусь супярэ-
чаць арт. 31 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, фундаментальным прын-
цыпам свабоды сумленьня і рэлігії, замацаваным у арт. 18 і арт. 19 Між-
народнага пакту аб грамадзянскіх і палітычных правах, п. 16.2 Вынікова-
га документу Венскай сутрэчы краі-
наў-удзельніцаў НБСЕ (АБСЕ) ад 10
студзеня 1989 году і ўніверсальным
прынцыпам Усеагульной дэкларацыі
правоў чалавека, Дэкларацыі пра
ліквідацыю ўсіх формаў нецярпі-
васці і дыскрымінацыі на падставе
рэлігіі або перакананьня,

Зъяўртаем увагу, што паводле існуючых нормаў вышэйзгаданых за-
конаў і кодэксу Рэспублікі Беларусь

– признаеца незаконным любы
сход грамадзянай рэлігінага харак-
тару па-за культавым памяшканнем
без дазволу дзяржаўных органаў,
за што съяўтары і вернікі падляга-
юць адміністрацыйным штрафам і
арыштам;

– ігнарецца права рэлігійных арганізацыяў абіраць і прызначаць съя-
тароў паводле ўнутраных правілаў,
што служыць падставай да скасаван-
ня або адмовы ў выдачы дазволу
на рэлігійную дзейнасць замежным
съяўтарам, запрошаным беларускімі
аб'яднаннямі і супольнасцямі;

– абмякоўваецца права рэлігій-
ных арганізацыяў распаўсюджваць
інфармацыю праз уласныя сродкі
масавай інфармацыі або друкаваныя
выданыні;

– рэлігійныя арганізацыі пазбаў-

Адзін з пікетаў у абарону права на свабоду сумленьня (фота з архіву).

ляюцца магчымасці праводзіць свае
рэгулярныя сходы, арганізоўваць
нядзельныя рэлігійныя школы і ву-
чэбныя класы дзеля рэлігійнай асьве-
ты ў арандаваных памяшканьнях;

– рэлігійныя арганізацыі суты-
каюцца з проблемай будаўніцтва
ўласных памяшканьняў, паколькі
дзяржаўныя органы сістэматычна
адмаўляюць у архітэктурных дазволах
і ўзгадненнях;

– рэлігійным арганізацыям чы-
няцца штучныя перашкоды ў вы-
конваныні значных сацыяльных
функцияў у грамадзстве, а менавіта
у папярэджанын і пераадоленіні
такіх распаўсюджаных негатыўных
зъяваў беларускага грамадзтва, як
алкагалізм і наркаманія, злачын-
насць і разбурэнне інстытуту сям'і,
што вядзе да дэградацыі маральнага
і духоўнага падмурку беларускай
нацыі.

Патрабуем:
*ад заканадаўчай улады Рэспублікі
Беларусь:*

Прывесці Закон "Аб свабодзе
сумленьня і рэлігійных арганізацыях",
Закон "Аб масавых мерапрыемствах",
Закон "Аб агульной сярэдняй адука-
цыі", Кодэкс аб адміністрацыйных
правапарушэннях і Крымінальны кодэкс
Рэспублікі Беларусь ў архітэктур-
насць з нормамі арт. 31 Канстытуцыі
Рэспублікі Беларусь і арт. 18 і арт. 19
Міжнароднага пакту аб грамадзянскіх і
палітычных правах, п. 16.2 Вынікова-
га документу Венскай сутрэчы
краінаў-удзельніцаў НБСЕ (АБСЕ)
ад 10 студзеня 1989 г., а таксама
прынцыпам Усеагульной дэкларацыі
правоў чалавека, Дэкларацыі пра
ліквідацыю ўсіх формаў нецярпі-
васці і дыскрымінацыі на падставе
рэлігіі або перакананьняў, каб гаран-
таваць павагу дзяржавы да:

– права кожнага грамадзяніна на
свабоду думкі, сумленьня і рэлігіі;

– права на свабоду вызнаваць
сваю рэлігію і перакананні як адна-

асобна, так і разам з іншымі, пуб-
лічным або прыватным парадкам, у
богаслужэнні, выкананын рэлігійных
і рытуальных абраадаў і вучэнын;

– права на свабоду бацькоў за-
бяспечваць рэлігійнае і духоўнае
выхаванынне сваіх дзяцей у адпавед-
насці са сваімі ўласнымі перакана-
наньнямі;

– права на свабоду пошуку, ат-
рыманыя і распаўсюдзу рознай
інфармацыі і ідэяў незалежна ад
дзяржаўных межаў вусна, пісьмова
ці праз друк або мастацкія формы
выражэння, ці іншымі способамі па
свайм выбары.

*ад выкананчай улады Рэспублікі
Беларусь:*

1. Не абмякоўваць дзейнасць
рэлігійных арганізацыяў, якія не
пагражают грамадзкай бясьпецы,
парадку, здарою і маралі, роўна як і
асноўным правам і свободам іншых
асобаў;

2. Не абмякоўваць правядзен-
не грамадзянамі сходаў рэлігійнага
характару;

3. Спрыніць практику ўмяшальніц-
тва ва ўнутраную дзейнасць рэлігій-
ных арганізацыяў, у тым ліку ў абра-
ныне і прызначэнні съяўтароў;

4. Спрыніць практику ўмяшальніц-
тва ў адукацыйную і інфарма-
цыйную дзейнасць рэлігійных
арганізацыяў;

5. Спрыніць практику адвольных
дэпартызацый съяўтароў і царкоўных
служак рэлігійных арганізацыяў.

6. Спрыніць практику перашкодаў
рэлігійным арганізацыям у выкана-
ніні сацыяльных функцияў у гра-
мадзстве, а таксама ў іх дабрачыннай
дзейнасці.

У выпадку бяздзейнасці ўла-
даў Рэспублікі Беларусь пакідае за
сабою права дамагацца павагі сваіх
правоў і свабодаў усім законнымі
сродкамі, у тым ліку апелюючы да
міжнароднай супольнасці.

г. Менск, 28 лістапада 2007 г.